

Akciju sabiedrība "Sadales tīkls"
Vienotais reģ. Nr. 40003857687
Šmerļa iela 1, Rīga, LV-1160, Latvija
Tālr. (+371) 67727403, www.sadalestikls.lv, st@sadalestikls.lv

Rīgā

Datumu skatīt dokumenta paraksta laika zīmogā.
Nr. 30VD00-19/1765

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisija
Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija
Informācijai: Ekonomikas
ministrija
Brīvības iela 55
Rīga, LV - 1519

Par konsultāciju dokumentu par kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projektu

AS "Sadales tīkls" ir iepaziniesies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk - Regulators) izstrādāto un publiskajai konsultācijai publicēto Konsultāciju dokumentu par kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projektu (turpmāk – Metodika) un sniedz savus komentārus un priekšlikumus Metodikas precizēšanai.

Kopumā AS "Sadales tīkls" atbalsta Regulatora piedāvāto vienoto pieeju regulējamo aktīvu vērtības uzskaitē, kapitāla atdeves un kapitāla atdeves likmes aprēķināšanai, nolietojuma uzskaitē, kas paredz turpmāk kapitāla atdeves likmi visām regulētām nozarēm noteikt nominālā izteiksmē.

Lai pilnīgāk būtu izprotami Metodikas piemērošanas nosacījumi, AS "Sadales tīkls" lūdz precizēt atsevišķus Metodikas punktus vai sniegt detalizētāku skaidrojumu par sekojošiem aspektiem:

1) Metodikas 2.pielikumā noteikta elektroenerģijas sadalei nepieciešamo aktīvu klasifikācija un minimālie lietderīgās kalpošanas laiki.

Lūdzam veikt papildinājumus Metodikas 2.pielikumā, lai:

- precizētu atsevišķu aktīvu lietderīgās kalpošanas minimālo termiņu,

- papildinātu uzskaitījumu ar aktīviem, kas šobrīd nav iekļauti sarakstā, bet jau pārskatāmā nākotnē būs sistēmas operatora valdījumā,

- noteiktu kārtību rīcībai gadījumā, ja sistēmas operators uzsāk tādu jaunu aktīvu kategoriju/grupu/apakšgrupu pielietošanu, kas Metodikas 2.pielikuma uzskaitījumā nav ietvertas. Priekšlikumi Metodikas 2.pielikuma precizēšanai pievienoti šīs vēstules pielikumā.

2) Metodikas 26.punktā noteikti nosacījumi aktīvu nolietojuma vai vērtības norakstījuma koriģēšanai atbilstoši aktīvu noslodzes apsvērumiem.

Šajā kontekstā AS "Sadales tīkls" lūdz sniegt detalizētāku skaidrojumu, vai un kādas izmaiņas līdzšinējā praksē Regulators ir iecerējis attiecībā uz efektivitātes nosacījumu piemērošanu?

Vienlaikus AS "Sadales tīkls" uzsver, metodikā ietvertā pieeja veido ilgtermiņa signālus operatoram attiecībā uz tīkla izbūvi, uzturēšanu un demontāžu. Šie signāli un rīcība ir vērtējami ilgtermiņā, ņemot vērā gan to, ka investīciju kalpošanas ilgums ir līdz 50 gadiem, kā arī ņemot vērā gaidāmo tautsaimniecības elektrifikāciju enerģētikas un klimata politikas ietvarā. Elektroenerģijas sadales sistēmu pamatā veido ilgtermiņā izmantojami aktīvi, kuru noslodze to ekspluatācijas laikā var būt mainīga un tā ir atkarīga no esošo un jauno sistēmas lietotāju vajadzībām. Šīs vajadzības ir laikā mainīgas, attiecīgi mainās ierīkoto aktīvu noslodze. Sadales sistēmu veido dažādu elektroiekārtu kopums. Iekārtu kopums, nevis tikai atsevišķas iekārtas specifiskie parametri, nosaka tīkla veiktspēju un pakalpojuma kvalitāti. Piemēram, uzstādāmo aktīvu jaudas apmēru būtiski ietekmē vairāki tehniskie aspekti (sprieguma kvalitātes prasības, tīkla aizsardzību darbības nosacījumi, elektroapgādes nepārtrauktības un drošuma prasības), tāpēc aktīvu lietderīgas izmantošanas apsvērumus nav vērtējams tikai pēc aktīva noslodzes, ja ar noslodzi saprotams caur aktīvu pārvadītās enerģijas apjoms pret maksimāli iespējamo pārvadāmo enerģijas apjomu. Enerģētikas likumā un sistēmas operatoram izsniegtajā licencē ir noteikts pienākums piedalīties koordinētas un efektīvas energoapgādes plānošanā, kas AS "Sadales tīkls" izpratnē nozīmē arī attiecīgā ilgtermiņa aktīva ierīkošanas brīdī to veidot iespējami atbilstošu arī prognozējamām nākotnes vajadzībām. Tas praktiski nozīmē, ka noteiktās situācijās ir lietderīgāk īstenojot aktīvu izbūves projektu, uzstādīt lielāku transformatora jaudu vai paredzēt lielāka šķērsriezuma kabelus, nevis vēlākā ekspluatācijas laikā veikt uzstādītā transformatora atgriešanu noliktavā (joprojām saglabājas regulatīvo aktīvu bāzē) vai atkārtoti veikt rakšanas darbus kabeļlīnijas caurlaides spējas palielināšanai. Metodikas 26.punktā ietvertais nosacījums un Regulatora iespējamā faktiskā rīcība pie aktīvu efektivitātes novērtēšanas rada situāciju, kurā tiek ierobežotas iespējas gūt ieņēmumus jau ierīkotā ilgtermiņa aktīva uzturēšanai drošā un tehniski atbilstošā stāvoklī vismaz līdz attiecīgā aktīva lietderīgā lietošanas laika sasniegšanai. Tādējādi radot sistēmas operatoram, kā rūpīgam un gādīgam saimniekam, motivāciju par sistēmiski efektīvāko rīcību pieņemt īstermiņā izdevīgu lēmumu, nevis tādu, kas atbilstu sabiedrības kopējām un enerģētikas un klimata politikas interesēm. Sistēmas aktīvu lietderība būtu vērtējama pirms tā ierīkošanas (sistēmas attīstības plāna un investīciju izvērtēšana ietvaros) nevis jau ierīkota aktīva ekspluatācijas brīdī, kad komersantam ir pienākums uzturēt energoapgādes veikšanai nepieciešamos objektus, nodrošināt noteikto drošības prasību ievērošanu, objektu nepārtrauktu darbību un atbilstošu pakalpojuma kvalitāti. Metodikas 26.punkta praktiskā piemērošana ir neskaidra, necaurspīdīga, tāpēc aicinām attiecīgo punktu izslēgt no Metodikas vai to papildināt ar nosacījumu, ka attiecīga izvērtēšana un korekcijas nav veicamas, ja aktīvi izbūvēti atbilstoši apstiprinātam attīstības plānam, vai pamatojama ar tehniska un drošuma rakstura apsvērumiem (piemēram, ir mazākā tehniski iespējamā komponente, vai lielākas, sarežģītākas iekārtas uzstādīšana dotu papildus elastības iespējas ārkārtēju situāciju gadījumos). AS "Sadales tīkls" uzsver, ka operators jau šobrīd investīcijas veic pārdomāti, tās vērtējot no īstermiņa un ilgtermiņa ekonomiskiem, tehniskiem, drošuma aspektiem, tos līdzsvarojot ar lietotāju un sabiedrības interesēm gan īstermiņā maksāt iespējami zemas tarifu, gan vidējā termiņā nemaksāt divreiz par infrastruktūras atkārtotu pārbūvi pirms tās kalpošanas laika beigām.

3) Konsultāciju dokumentā, tostarp Metodikas 36.punktā noteikts, ka kapitāla izmaksu korekciju par iepriekšējo regulatīvo periodu nosaka aktīviem, kuru nepieciešamību nosaka trešo pušu likumīgas prasības. Lūdzam skaidrot, vai situācijā, kad pēc trešās puses likumīgas prasības tiks izbūvēts jauns sistēmas pieslēgums vai pārvietots esošais sadales elektrotīkls, bet koordinētas sistēmas attīstības plānošanas nolūkos sadales sistēmas operators vienlaikus veiks papildu investīcijas, ierīkojot papildu jaudu vai ierīkojot drošāku tehnisko risinājumu, aktīvu vērtība pilnā apmērā būs ietverama izmaksu korekcijā?

4) Metodikas 12. un 13.punktā Regulatoram noteiktas tiesības uzdot komersantam veikt RAB sastāvā iekļauto aktīvu tehniska stāvokļa, kalpošanas ilguma un izmantošanas efektivitātes novērtējumu un veikt korekcijas attiecībā uz kapitāla izmaksu noteikšanu. No Metodikas nav skaidri saprotams, kurā brīdī un ar kādu regularitāti Regulators šādu darbību var komersantam pieprasīt īstenot, kā arī nav saprotama kārtība kādā tiktu veiktas Metodikas 13.punktā paredzētās korekcijas. Līdzšinējā Elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas kārtība 21.punktā precizēja, ka šāda veida darbību Regulators var pieprasīt tarifu projekta izvērtēšanas gaitā. AS "Sadales tīkls" aicina Metodikā precizēt, kurā brīdī Regulators šādu novērtējumu var pieprasīt. Lūdzam Metodikas 12.punktā precizēt, kādu darba uzdevumu regulators saskaņo (pārvērtēšanas vai novērtējuma). Kontekstā ar komentāru pie Metodikas 26.punkta, lūdzam izvērtēt 12. un 13. punkta lietderību šajā Metodikā.

5) Metodikā ir paredzēta ex-post pieeja kapitāla izmaksu pieauguma uzskaitē regulatīvā perioda laikā. Vienlaikus konsultāciju dokumentā izvērtēta alternatīva pieeja jeb ex-ante principa piemērošana. Abas metodes ir teorētiski izmantojamas un uzskatāmas par taisnīgām no sabiedrības un operatora perspektīvas. Tomēr katrai no šīm pieejām ir savi trūkumi, kas saistīti ar operatora ieņēmumu kavējumu laikā un tarifu stabilitāti visā regulatīvā perioda ietvarā. AS "Sadales tīkls" ieskatā neviena no šīm pieejām nedod līdzsvarotu ieguvumu un risku kombināciju un uzsver, ka no lietotāja perspektīvas samērīgāka pieeja, kas nodrošinātu augstāku tarifa stabilitāti un prognozējamību regulatīvā perioda laikā, būtu izmantot apvienotu metodi, kas ļautu pēc ex-ante principa tarifu projekta aprēķinā ietvert 50% no investīciju apjoma, ko komersants plāno veikt attiecīgajā regulatīvajā periodā, bet regulatīvā perioda laikā pēc ex-post pieejas veikt izmaksu korekciju caur regulatīvo rēķinu. Šādas metodes rezultātā būtu iespējams visaugstākajā mērā nodrošināt tarifu stabilitāti, kā arī maksimāli mazināt ārējo neparedzamo faktoru ietekmi.

6) Metodikas 10.punktā noteikti principi RAB vērtības aprēķinam, ja tiek veikta reorganizācija un reorganizācijā iesaistīts neregulēts komersants. Aicinām paplašināt attiecīgā punkta tvērumu, paredzot rīcību situācijā, ja savstarpēja darījuma rezultātā apvienojas elektroenerģijas sistēmas operatori (regulētie komersanti), tostarp mazie elektroenerģijas sistēmas operatori, kas saskaņā ar konsultāciju dokumentā sniegto informāciju aktīvus regulāri nepārvērtē. AS "Sadales tīkls" uzsver, ka operatoru apvienošana atbilstu Elektroenerģijas tirgu likumā nospraustajai pieejai veidot vienotu un efektīvu elektroapgādes sistēmu, kā arī norāda, ka šī principa iedzīvināšana saskan ar uzņēmumu vidēja termiņa stratēģijā nospraustajiem darbības virzieniem.

7) Metodikas 10.punktā noteikts, ka kapitāla izmaksu aprēķinos ietverto RAB vērtību nosaka uz iepriekšējā gada finanšu pārskata atlikušo jeb bilances vērtību gada beigās. Lūdzam precizēt, pret kādu atskaites punktu ir nosakāms iepriekšējais gads (tarifa projekta iesniegšanas brīdis, tarifa spēkā stāšanās brīdis, vai šī izvēle paliek operatora ziņā).

8) Metodikas 11.punktā paredzēts nosacījums nodrošināt aktīvu vērtības izsekojamību aktīvu līmenī, dalījumā starp komersanta un citu pušu finansējumu. Šādu dalījuma principu būtu iespējams nodrošināt, nodalot komersanta un Eiropas Savienības vai citas starptautiskas organizācijas finansējumu, tomēr šāda nodalīšana ārkārtīgi sarežģītās administrēšanas dēļ būtu praktiski neiespējama attiecībā uz lietotāja pieslēguma maksas attiecināšanu uz katru elektroenerģijas sadales sistēmas aktīvu. AS "Sadales tīkls" skaidro, ka aktīva dzīves cikla laikā var notikt vairākkārtējas izmaiņas, piemēram, aktīvs var tikt pārbūvēts, pārvietots dažādu trešo pušu pieprasījumu dēļ. Tostarp, aktīvs sākotnēji var tikt finansēts no sistēmas operatora finansējuma, bet vēlāk aktīvam pieslēdzot jaunu sistēmas lietotāja elektroietaisi un saņemot pieslēguma maksu, aktīva finansējuma avots būtu maināms. Turklāt jau šobrīd pastāv cits risinājums, kā tiek nodrošināta pieslēguma maksas uzskaitē un kā no pakalpojumu tarifu aprēķiniem tiek izslēgta nolietojuma vērtība aktīviem, kas finansēti no trešo pušu līdzekļiem. Īpaši sarežģīta šāda uzskaitē ir situācijā, kad pieslēguma maksa tiek noteikta atbilstoši slodzes vienības izbūves izmaksām. Lūdzam Metodikas 11.punktā ietvert precizējumu, ka šī punkta ietvaros jēdziens "citu pušu finansējums" neietver lietotāju segto pieslēguma maksu.

9) Metodikas 36.punkts nosaka pienākumu nodrošināt RAB vērtībā iekļauto aktīvu vēsturiskās vērtības uzskaites izsekojamību noteiktā detalizācijā, visiem aktīviem, kuri nodoti ekspluatācijā pēc 2023.gada 1.janvāra. AS "Sadales tīkls" lūdz detalizēti skaidrot kādam mērķim, kādi dati ir nepieciešami un kāds tehniskais izpildījums būtu uzskatāms par pieņemamu. Šajā jautājumā jānorāda, ka šo punkta redakciju var interpretēt šauri un uzskaiti nodrošināt veicot izmaiņas vienā sistēmā reģistrējot, kuru aktīvu izveidē vai pārbūvē ir bijis 3.pušu līdzfinansējums, kā arī var interpretēt plaši, paredzot uzskaites izmaiņas visās saistītajās finanšu uzskaites sistēmās aprēķinot katram aktīvam atsevišķi sadalījumā pa finansējuma avotiem nolietojumu, atlikušo vērtību un attiecinot pārvērtēšanas rezultātu.

Pielikumā:

Precizēts Metodikas 2.pielikums uz 3 lp.

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Izpilddirektors

Attīstības direktors

Sandis Jansons

Jānis Kirkovalds

Agris Kurms 25482243

2.pielikums
 Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas
 2022.gada __.____.____ lēmumam Nr. ____

Elektroenerģijas sadalei nepieciešamo aktīvu klasifikācija un minimālie lietderīgās lietošanas laiki

Nr.	Kategorija/grupa/apakšgrupa*	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
1.	Nemateriālie ieguldījumi	5
2.	Nekustamais īpašums	
2.1.	Ēkas un to konstrukcijas	
2.1.1.	Ēkas	
2.1.1.1.	Monolītās ēkas ar dzelzsbetona vai betona karkasu	150
2.1.1.2.	Mūra administratīvās ēkas	100
<u>2.1.1.3.</u>	<u>Sadales transformatoru un sadales iekārtu mūra ēkas</u>	<u>50</u>
<u>2.1.1.4.</u>	<u>Tehnoloģisko procesu un rūpnieciskās ražošanas mūra ēkas</u>	<u>80</u>
2.1.1.5.	Koka guļbūves	50
2.1.1.6.	Saliekamu koka vai metāla paneļu ēkas, koka stāvbūves	30
2.1.1.7.	Vieglas konstrukcijas ēkas un pārējās ēkas	15
2.2.	Inženierbūves	20
2.2.1.	Zemsprieguma kabeļu līnijas	50
2.2.2.	Vidsprieguma gaisvadu elektrolīnijas	35
2.2.3.	Zemsprieguma gaisvadu elektrolīnijas	30
2.2.4.	Vidsprieguma kabeļu elektrolīnijas	50
2.2.5.	Pārējās inženierbūves	15
2.2.6.	Sadales transformatoru apakšstacijas	30
2.2.7.	Siltumtehnikās būves	15
2.2.8.	Kabeļu ielu apgaismojums	15
2.2.9.	Gaisvadu ielu apgaismojums	15

Commented [A1]: Ēku grupā būtu jāprecizē un jānosaka mazāks lietderīgās kalpošanas laiks sadales transformatoru un sadales iekārtu mūra ēkām, jo sadales elektrotīkla (slodžu centru) mainības un attīstības dēļ šo aktīvu lietderīgās lietošanas laiks būtu samērojams ar elektrolīniju lietošanas laiku.

Commented [A2]: Atsevišķa ēku kategorija, kurā ietilptu speciāla lietojuma ēkas – katlu mājas, garāžas, noliktavas, sūkņu stacijas, smēdes, u.tml.

Nr.	Kategorija/grupa/apakšgrupa*	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
2.2.10.	Cauruļvadi	15
2.2.11.	Laukumi, ceļi	30
2.2.12.	Sliežu ceļi (dzelzceļi)	25
2.3.	Transporta būves	10
3.	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	
3.1.	Transformatori ar augstākā sprieguma tinuma darba spriegumu 20 kV	30
3.2.	Transformatori ar augstākā sprieguma tinuma darba spriegumu 110 kV	40
3.2.	Apakšstaciju vidējā sprieguma slēgiekārtas	30
3.3.	Elektroenerģijas skaitītāji	8
3.4.	Instrumenti	
3.4.1.	Elektroinstrumenti	5
3.4.2.	Mehāniskie instrumenti	8
3.5.	Telekomunikāciju iekārtas	8
3.6.	Slēgto un brīvgaisa SP elektroiekārtas (bez TRF)	8
3.7.	Laboratorijas iekārtas	8
3.8.	RA, vadības un automātikas iekārtu komplekts	8
3.9.	Vadības sistēmu iekārtas	8
3.10.	Siltumtehnikas iekārtas	8
3.11.	Pārējās spēka mašīnas un iekārtas	8
3.12.	Pārējās iekārtas un mašīnas	8
3.13.	Siltuma skaitītāji	8
3.14.	Ūdens skaitītāji	8
3.15.	Gāzes skaitītāji	8
3.17.	Saules fotoelektriskie paneļi	25
3.18.	Saules elektrostaciju invertori	15

Commented [A3]: Piedāvājums papildināt ar šādām kategorijām

Commented [A4]: Instrumentu kalpošanas laiks mēdz krasī mainīties atkarībā no to veida un pielietojuma. Sadales tīkls piedāvājums būtu tomēr klasificēt šo grupu detalizētāk daļot elektroinstrumenti un mehāniskie instrumenti, nosakot dažādus kalpošanas laikus. Piemēram elektroinstrumentiem 5 gadi un pārējie instrumenti 8 gadi.

Nr.	Kategorija/grupa/apakšgrupa*	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
3.19.	Elektroenerģijas uzkrātuves	7
3.20.	Sprieguma stabilizēšanas iekārtas/regulatori	10
3.21.	Elektrotransporta uzlādes staciju iekārtas	10
4.	Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	
4.1.	Vieglais autotransports	
4.1.1.	Operatīvais un remontbrigāžu vieglais autotransports	5
4.1.2.	Pārējais vieglais autotransports	7
4.1.3.	Traktortehnika un pašgājēji mehānismi	8
4.1.4.	Iekārtas un mehānismi (iekārtas un mehānismi, kuri ir pieliekami/ņemami un darbojas tikai kopā ar transporta līdzekļi (urbšanas, celšanas, rakšanas utt mehānismi)	8
4.2.	Pārējie transportlīdzekļi	10
4.3.	Datortehnika, sakaru un biroja tehnika	5
4.4.	Mēbeles un biroja aprīkojums	10

*Jaunām aktīvu kategorijām/grupām/apakšgrupām, kas nav ietvertas šajā pielikumā, lietderīgās lietošanas laiku nosaka sistēmas operators

Commented [A5]: Lietderīgais kalpošanas laiks vieglajam autotransportam var būt būtiski atšķirīgs no tā izmantošanas veida – operatīvajam transportam, kas ikdienā tiek intensīvi izmantots elektroenerģijas sistēmas drošas un nepārtrauktas darbības nodrošināšanai, lietderīgais kalpošanas laiks būtu nosakāms īsāks par 10 gadiem.

Commented [A6]: Ikdienā lietojamais vieglais autotransports kalpo mazāk par 10 gadiem. Autotransporta aktīvas izmantošanas rezultātā ir secināts, ka vidēji transports kalpo līdz 7 gadiem. Pēc šī kalpošanas laika būtiski pieaug transporta remonta izmaksas, kas gada ietvaros pārsniedz nolietojuma vērtību un šāda pieeja tiek uzskatīta par ekonomiski neizdevīgu nedz operatoram, nedz gala lietotājam. Pieaugot transporta remontu intensitātei, palielinās to dikstāves un šādos gadījumos ir nepieciešami papildus izdevumi par transporta nomu vai pat uzturēt nevajadzīgas transporta rezerves. Sistēmas operators piedāvā samazināt lietderīgās kalpošanas laiku uz 7 gadiem.

Commented [A7]: Ņemot vērā Sadales tīkls transporta parka specifiku, lūdzam atsevišķi izdalīt arī šādas pamatlīdzekļu grupas, kā piedāvāts 4.1.3. un 4.1.4. punktā.